

The Role of Public Libraries in the Preservation of Indigenous Knowledge: A Meta-Synthesis

Leili Seifi

Department of KIS, University of Birjand, Birjand, Iran. E-mail: leili.seifi@birjand.ac.ir

ABSTRACT

Purpose: The current study seeks to determine and analyze the involvement of public libraries in safeguarding indigenous knowledge from global sources.

Method: The current study is purposeful and qualitative, utilizing a meta-synthesis approach. Through the use of meta-synthesis, the study identified the role of public libraries in preserving local knowledge and presented a model for the preservation of indigenous knowledge in public libraries in Iran. The research's inclusion criteria encompass the period from 2005 to 2022, with a thematic focus on resources centred around public libraries. The research population consisted of English articles and theses available in scientific databases. Data analysis was conducted using the MaxQda software. The validity of the meta-synthesis method was evaluated using a critical evaluation tool, and the reliability was determined through an agreement method between two coders.

Results: 5 categories, 15 concepts, and 394 codes were established through the coding process. The findings indicated that public libraries play essential and fundamental roles in the preservation of indigenous knowledge, including promoting the sustainable development of communities, engaging in intra-organizational activities, interacting with indigenous populations, facilitating external communication, and addressing preservation challenges.

Conclusions: The current study utilized a meta-synthesis method to extract and calculate the role of public libraries in the preservation of indigenous knowledge. This result demonstrates a holistic understanding of how public libraries contribute to the preservation of indigenous knowledge for information science professionals, public library authorities, decision-makers, and stakeholders in the realm of indigenous knowledge management and public libraries. Overall, the findings of this research have the potential to reinforce the preservation efforts within the local community and among decision-makers involved in indigenous knowledge.

Keywords: Public libraries, indigenous knowledge, preservation of indigenous knowledge, meta-synthesis

نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی: مطالعه فراترکیب

لیلی سیفی

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. رایانامه: leili.seifi@birjand.ac.ir

چکیده

هدف: پژوهش حاضر بر آن است تا نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی را بر مبنای متون بین‌المللی احصا و استخراج نماید.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع کیفی به روش فراترکیب است. با استفاده از روش فراترکیب، نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی شناسایی و الگویی برای حفاظت از دانش بومی در کتابخانه‌های عمومی ایران ارائه شد. معیارهای شمول پژوهش شامل بازه زمانی ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲، تمرکز موضوعی پژوهش منابعی با محوریت کتابخانه‌های عمومی است. جامعه پژوهش نیز مقالات و پایان‌نامه‌های انگلیسی موجود در پایگاه‌های علمی معتبر است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار مکس کیودا استفاده شد. به‌منظور تعیین روایی روش فراترکیب از ابزار ارزیابی حیاتی و برای تعیین پایایی از روش توافق بین دو کدگذار استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس کدگذاری‌های انجام‌شده، ۵ مقوله، ۱۵ مفهوم و ۳۹۴ کدباز ایجاد گردید. نتایج نشان داد که کتابخانه‌های عمومی پنج نقش اساسی و مهم در زمینه حفاظت از دانش بومی از قبیل توسعه پایدار جوامع، فعالیت‌های درون‌سازمانی، تعامل با بومیان، ارتباطات برون‌سازمانی و چالش‌های حفاظت دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی را با روش فراترکیب استخراج و احصا نمود. دانش احصا شده، نگرش جامعی را در مورد نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی در اختیار حرفه‌مندان علم اطلاعات، مدیران کتابخانه‌های عمومی، تصمیم‌گیران و ذی‌نفعان حوزه مدیریت دانش بومی و کتابخانه‌های عمومی قرار می‌دهد. به‌طور کلی نتایج این پژوهش می‌تواند رویکرد حفاظت در بین بومیان جامعه و تصمیم‌گیران حوزه دانش بومی را تقویت نماید.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی، دانش بومی، حفاظت دانش بومی، فراترکیب

مقدمه

دانش بومی هر کشور، به عنوان یکی از انواع دانش، جزئی از میراث هر کشور به شمار می‌رود. حفاظت از میراث فرهنگی و دسترس‌پذیری آن از دیرباز وظیفه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بوده است. به عبارت دیگر مهم‌ترین وظیفه کتابداران و حرفه‌مندان علم اطلاعات، شناسایی و جمع‌آوری، ثبت و مستندسازی، حفاظت و اشاعه منابع میراث فرهنگی ناملموس به شمار می‌آید. از آنجایی که هدف نهایی هر کتابخانه، خدمت‌رسانی مطلوب به جامعه استفاده‌کننده و پیشبرد اهداف سازمان مادر است، بنابراین کتابداران و کتابخانه‌ها باید به بهترین صورت ممکن به این وظیفه خطیر خود پردازند (ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷).

دانش بومی، دانشی از تجارب محلی است که در طول زمان انباشته شده و منحصر به فرهنگ، جامعه یا زمینه‌ای خاص است. دانش بومی، مجموعه‌ای کامل از دانش و مهارت است که توسط افراد در محیط‌های روستایی تولید و نگهداری می‌شود. دانش بومی بخشی از سرمایه هر قوم است که باورها، ارزش‌ها، ابزارها و روش‌های علمی خاصی را در برمی‌گیرد و به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه به نسل‌های بعدی انتقال می‌یابد (جاهیان و هلی، ۲۰۱۷؛ اسکندری دامنه، برجی، و قربانی، ۱۳۹۷؛ دهواری، ریاحی نیا، و محمودی توپکانلو، ۱۳۹۸؛ ازکیا و یوسفی، ۱۳۸۳).

کتابخانه‌های عمومی، به عنوان دروازه‌های اطلاعات و دانش، باید در خط مقدم تسهیل دسترسی به تمام دانش، از جمله دانش بومی باشند (مهلونگو و نگولوبه، ۲۰۱۸). کتابخانه‌های عمومی حافظ فرهنگ، دانش و ارزش‌های تاریخی در جوامع هستند. دانش بومی در میان کتابخانه‌های عمومی کشورهای توسعه‌یافته، مقبولیت گسترده‌ای به دست آورده و توانسته است به آن‌ها در توسعه ارائه مراقبت‌های بهداشتی، آموزش، فناوری و به اشتراک‌گذاری مؤثر دانش کمک به سزایی نماید. کتابخانه‌های عمومی با حفظ دانش بومی و با جلب اعتماد مردمان بومی، می‌توانند این دانش ارزشمند را در میان جوامع مختلف اشاعه و انتقال دهند (اولابی و همکاران، ۲۰۲۲). اگر نوعی حفاظت در مورد دانش بومی وجود داشته باشد، مردم می‌توانند به راحتی دانش خود را با نسل‌های فعلی و آینده به اشتراک بگذارند.

توانایی کتابخانه‌ها و همکاری آن‌ها با یکدیگر و همچنین با سایر رشته‌ها جهت مستندسازی و دسترس‌پذیری می‌تواند به پررنگ شدن حضور منابع میراث فرهنگی در بین جوامع محلی کمک زیادی نماید (سلطان‌آبادی، ۱۳۹۶). در هر جامعه، مردم بومی، محققان و کتابداران به عنوان واسطه‌های دانش شناخته می‌شوند که باید نقش مهمی در تسهیل فعالیت‌های ایجاد و اشاعه دانش داشته باشند (لوگا، ۲۰۱۱)؛ بنابراین می‌توان گفت از آنجایی که هسته اصلی وجود مردم بومی، دانش بومی آن‌ها است که آن را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند و از طریق زبان و فرهنگ خود منتقل می‌کنند؛ برای حفظ انسجام، این دانش باید

¹ Nakata et al

² Jauhiainen & Hooli

³ Mhlono & Ngulube

⁴ Owolabi et al

⁵ Lwoga

حفظ و به نسل آینده ارائه شود و از آنجایی که مسئولیت کتابخانه‌ها نیز چیزی به غیر این نیست، می‌توانند به‌عنوان مراکزی قابل اطمینان برای حفظ و انتقال دانش بومی مورد استفاده قرار بگیرند.

بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده حاکی از آن است که گروهی از پژوهش‌ها به بررسی نقش کتابداران و کتابخانه‌ها در مدیریت دانش بومی پرداخته‌اند (به طور مثال ماینا، ۲۰۱۲؛ پایلت، ۲۰۰۵؛ کارگبو^۱، ۲۰۰۵؛ تلا^۲، ۲۰۰۷؛ لیلی و پارینگاتای^۴، ۲۰۱۴؛ برن^۵، ۲۰۰۵؛ قاسمی‌پور، ۱۴۰۰) که به طور عمده در این پژوهش‌ها از رویکرد کیفی استفاده شده است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که کتابداران به‌عنوان نگهبانان اطلاعاتی می‌توانند نقش مهم و مؤثری در مدیریت دانش بومی داشته باشند. چالش‌هایی نیز برای کتابداران مطرح شده که راهکار پیشنهادی استفاده از پروتکل‌های ایجادشده و همکاری‌های بین کتابخانه‌ای است. گروهی از پژوهش‌ها نیز به موضوع حفاظت از دانش بومی پرداخته‌اند (به طور مثال لوگا، ۲۰۱۱؛ ماینا، ۲۰۱۲؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۱۴؛ رائو^۶، ۲۰۰۶؛ راسروکا^۷، ۲۰۰۸؛ سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰) که در اکثر این پژوهش‌ها از رویکرد کیفی و یا ترکیبی استفاده شده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که دانش بومی به دلیل مرگ و از بین رفتن حافظه همیشه در معرض خطر نابودی قرار دارد و باید برای حفاظت آن تلاش شود که می‌توان از طریق حقوق مالکیت فکری و همچنین استفاده از ظرفیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات این امر مهم را به سرانجام رسانید. گروهی از پژوهش‌ها به مستندسازی دانش بومی پرداخته‌اند (به طور مثال اوکوراfor^۸، ۲۰۱۰ و جورانسون^۹، ۲۰۰۸) به این نتیجه رسیده‌اند که از آنجایی که وظیفه کتابخانه‌ها مستندسازی دانش است، بنابراین کتابخانه‌ها به‌خوبی می‌توانند در این مورد موفق عمل کنند و برای مستندسازی دانش بومی نیاز به استفاده از انواع قالب‌های چاپی و الکترونیکی، استفاده از طرح‌های طبقه‌بندی اختصاصی برای دانش بومی است.

همان‌طور که اشاره شد از آنجایی که دانش بومی به‌طور معمول به‌صورت شفاهی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود با خطر از بین رفتن مواجه است و یکی از مهم‌ترین میراث ملی برای هر کشور دانش بومی آن است؛ و از آنجایی که ایران نیز دارای منابع فرهنگی و اسلامی ارزشمندی است و تاریخ تمدن چند هزار ساله ایران با آداب و رسوم، سنت‌ها و هنارهای فرهنگی خاصی همراه بوده است و هرچند ممکن است این منابع به‌صورت شفاهی و آموزش سینه‌به‌سینه به نسل‌های کنونی رسیده باشد، اما احتمال این که بخشی از آن نیز از بین رفته باشد بسیار زیاد است؛ بنابراین باید اقدامات لازم جهت مدیریت، حفاظت و انتشار این منابع صورت گیرد (فروتنی، ۱۳۹۳).

¹ Pilot

² Kargbo

³ Tella

⁴ Liley & Paringatai

⁵ Byrne

⁶ Rao

⁷ Raseroka

⁸ Okorafor

⁹ Joranson

آنچه از نتایج پژوهش‌های انجام شده قابل ملاحظه است هر چند در برخی از پژوهش‌ها تلاش شده است نقش کتابخانه‌ها و کتابداران احصا گردد؛ اما پژوهشی که به طور نظامند و یکپارچه نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی را استخراج و احصا نماید، و الگویی برای کتابخانه‌های عمومی در حفاظت دانش بومی ارائه شود، یافت نشد؛ بنابراین با توجه به خلأ پژوهشی در موضوع مورد نظر از یک سو و میراث فرهنگی ناملموس غنی که کشور ایران داراست، پژوهش حاضر با هدف توسعه الگویی برای کتابخانه‌های عمومی در حفاظت دانش بومی انجام شده تا به این پرسش پاسخ دهد که نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی چیست؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ روش‌شناسی از نوع کیفی است و با روش فراترکیب انجام شده است. در واقع روش فراترکیب، روش کیفی دقیق در جستجو، ارزیابی و ترکیب پژوهشی در موضوعی خاص، برای مطالعات کمی و کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد (داک و وارد، ۲۰۰۹؛ کاتالانو، ۲۰۱۳).

به منظور تحقق هدف پژوهش حاضر، از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو^۱ استفاده می‌شود. این رویکرد یکی از رویکردهای بی‌شماری است که پژوهشگران می‌توانند برای فراترکیب انتخاب کنند به دلیل اینکه روش به پژوهشگران تصویری روشن و دقیق از چگونگی انجام فراترکیب ارائه می‌دهد (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷). مراحل انجام شده بر اساس روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) شامل طرح سؤال پژوهش، مرور نظامند پژوهش، جست و جو و انتخاب مقاله‌های مناسب، استخراج روش‌شناسی و یافته‌های مقالات، تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های مقالات مورد بررسی، کنترل کیفیت و ارائه یافته‌ها است.

مرحله اول: طرح سؤال پژوهش

اولین مرحله در روش فراترکیب، طرح سؤال است که هدف، پاسخگویی به آن در طی فرایند پژوهش است. در جدول ۱ سؤال پژوهش به همراه پارامترها بیان شده است.

جدول ۱: پارامترها و سؤال‌های پژوهش

پارامتر فارسی	پارامتر انگلیسی	سؤال پژوهش
چه چیزی	What	نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی بر مبنای متون بین‌المللی چیست؟
چه جامعه‌ای	Who	پژوهش‌های مرتبط با موضوع
چه زمانی	When	۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲
چه روشی	How	فراترکیب

¹ Duke & Ward

² Catalano

³ Sandelowski and Barroso

جامعه آماری پژوهش حاضر، مطالعاتی بودند که از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس^۱، وب آو ساینس^۲ و گوگل اسکالر^۳ جستجو و بازیابی شدند.

مرحله دوم: مرور نظام‌مند منابع

بعد از تعیین سؤال پژوهش، به منظور مروری نظام‌مند بایستی جست‌وجویی جامع بر اساس روش فراترکیب صورت می‌گرفت. بدین منظور تلاش شد مجموعه منابع منتشرشده به زبان انگلیسی، شامل مقالات و پایان‌نامه‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط با موضوع بررسی شوند. بدین منظور جستجو از پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس، وب آو ساینس و گوگل اسکالر که به زبان انگلیسی هستند؛ صورت گرفت.

معیارهای شمول و عدم شمول

معیارهای شمول پژوهش شامل بازه زمانی، تمرکز موضوعی منبع و جامعه پژوهش هستند (کاتالانو، ۲۰۱۳). با توجه به جستجوی اولیه و عدم وجود منبع مرتبط قبل از ۲۰۰۵ تصمیم بر آن شد تا بازه زمانی هفده ساله (۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲ میلادی) برای جستجو در نظر گرفته شود. تمرکز موضوعی پژوهش، منابعی هستند که با محوریت نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از مدیریت دانش بومی انجام شده‌اند. جامعه پژوهش نیز مقالات و پایان‌نامه‌های انگلیسی موجود در پایگاه‌های علمی معتبر است. اصطلاحاتی که به عنوان توصیفگر، در پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند، بر اساس سؤال‌های پژوهشی انتخاب شدند. معیارهای عدم شمول شامل حذف مقالاتی که به مدیریت دانش بومی با حفاظت دانش بومی پرداخته بودند بدون این که صحبتی از کتابخانه‌های عمومی داشته باشند. همچنین مقالاتی که به زبانی غیر از انگلیسی و یا همایشی بودند و یا مربوط به فصلی از کتاب می‌شدند، حذف گردیدند.

مرحله سوم: جست‌وجو و انتخاب مقاله‌های مناسب

کلیدواژه‌های مورد جست‌وجو ترکیبی از دانش بومی، دانش سنتی، دانش محلی، کتابخانه‌های عمومی، حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی، کتابداران، حفاظت و غیره در نظر گرفته شد که این کلیدواژه‌ها با عملگر «و»، «یا» با یکدیگر ترکیب شدند (توصیفگرهای مترادف با عملگر «یا» و توصیفگرهای مهم موجود در سؤال پژوهشی با عملگر «و» ارتباط گرفتند). نمونه‌ای از کلیدواژه‌های مورد جستجو در جدول (۲) آمده است. در صورتی که توصیفگرها، در عنوان، موضوع یا کلمات کلیدی مقاله یافت می‌شد به عنوان مقاله مرتبط با موضوع شناخته شده و سپس با بررسی چکیده و نتیجه مقاله در این مورد، تصمیم‌گیری نهایی صورت می‌گرفت. زبان مقالات مورد استفاده انگلیسی است. روش مقالات مورد استفاده کیفی و کمی است. جامعه پژوهش‌های مورد استفاده نیز کتابخانه‌های عمومی که به نوعی با مدیریت دانش بومی سروکار داشتند.

¹ Scopus

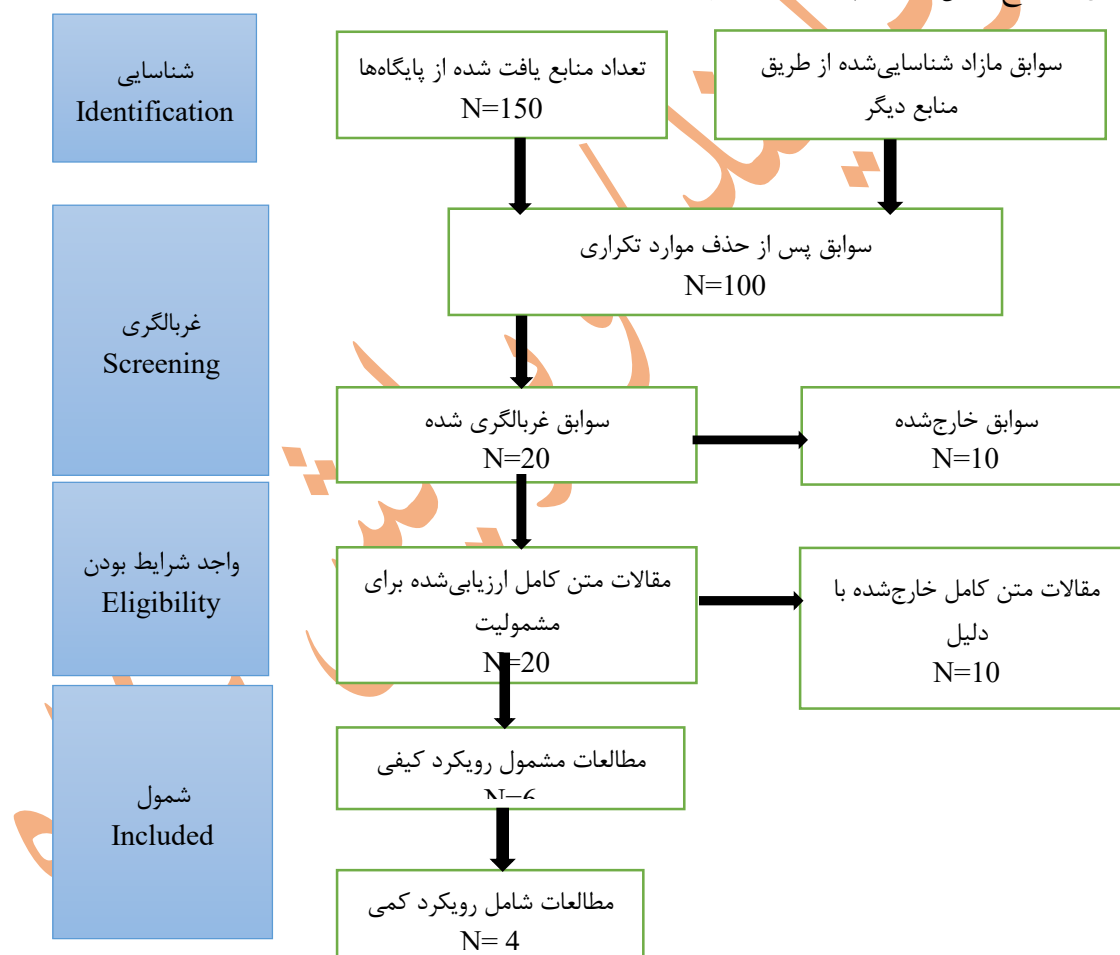
² Web of Science

³ Google Scholar

جدول ۲: واژگان کلیدی مورد استفاده در جستجو

فارسی	انگلیسی
مدیریت دانش بومی، کتابداران کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های عمومی، حفاظت، حفاظت دانش بومی و کتابداران کتابخانه‌های عمومی، مدیریت دانش بومی و حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی	Indigenous Knowledge Management, Public Librarians, Public Libraries, Preservation, Indigenous Knowledge Preservation AND public librarians, Indigenous knowledge management AND information professionals AND public libraries

برای انتخاب مقالات مناسب از مجموعه مقالات به‌دست‌آمده از مرحله قبل، بر اساس الگوریتم نشان‌داده‌شده در شکل ۲ از پارامترهای مختلفی از قبیل عنوان، کلیدواژه، چکیده، دسترسی به مقاله و محتوا استفاده و مورد ارزیابی قرار گرفت. طی این پایش ۱۰ منبع شامل مقاله و پایان‌نامه انتخاب گردید.

شکل ۱: الگوریتم انتخاب مقاله‌های مناسب بر اساس دیاگرام پریسما، موهر و همکاران (۲۰۰۹)

¹ Prisma diagram

² Moher

مرحله چهارم: استخراج روش‌شناسی و یافته‌های مقالات

در این گام مطالعه پژوهش‌های منتخب صورت گرفته و اطلاعات مورد نیاز استخراج شد. این اطلاعات شامل اطلاعات کلی پژوهش (عنوان، نام و نام خانوادگی نویسنده، سال نشر) و هرگونه اطلاعاتی که برای رسیدن به سؤال پژوهش مفید به نظر می‌رسید (از قبیل روش، بافت، جامعه و غیره) در قالب جدول فهرست شد.

جدول ۳: روش‌شناسی مطالعات مورد استفاده

منبع	نوع مطالعه	نوع روش	ابزار
(Nakata, et al., 2007)	کیفی	موردی	مشاهده
(Mhlongo, 2018)	کیفی	مطالعه موردی چندگانه	مصاحبه نیمه ساختاریافته
(Forutani, et al., 2018)	کیفی	نظریه داده بنیاد	مصاحبه نیمه ساختاریافته
(Seifi & Soltanabadi, 2020)	کمی	پیمایش - دلفی	پرسش‌نامه
(Thorpe & Galassi, 2018)	کمی	پیمایش	پرسش‌نامه و تحلیل سوات
(Kargbo, 2005)	کیفی	مطالعه موردی	مشاهده
(Owolabi, et al., 2022)	کمی	پیمایش	پرسش‌نامه
(Sarah, 2015)	کمی	پیمایش	پرسش‌نامه
(Chibuzor & Ngozi, 2009)	کیفی	اکتشافی	متون
(Yunnus, 2017)	کیفی	موردی چندگانه	تمرکز گروهی و مصاحبه نیمه ساختاریافته

مقالات بر اساس مشخصات مربوط به هر مقاله از قبیل عنوان، نام و نام خانوادگی نویسنده، سال نشر، نوع مقاله و منبع که در مقاله به آن‌ها اشاره شده بود و برای شناسایی مقاله مهم به نظر می‌رسید طبقه‌بندی شدند.

مرحله پنجم: تجزیه، تحلیل و ترکیب یافته‌های مقالات

به منظور تجزیه، تحلیل و ترکیب یافته‌های مقالات از نرم‌افزار تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی مکس کیودا^۱ استفاده گردید. فرایند کدگذاری، در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی برنامه‌ریزی شد. در انتهای این مرحله، از فردی متخصص و صاحب نظر درخواست گردید تا با بررسی برخی از مقالات در مورد کدهای انتخاب شده، اظهار نظر نماید. پس از تأیید کدها، این کار مرتبه‌ای دیگر و با فردی جدید تکرار گردید. به این ترتیب تعداد کدها پس از انجام پالایش به ۳۹۴ کد باز، ۱۵ مفهوم و ۵ مقوله رسید.

مرحله ششم: کنترل کیفیت

^۱ MAXQDA

به همین منظور برای تعیین روایی پژوهش موردنظر، از ابزار ارزیابی حیاتی استفاده گردید. این ابزار به محقق کمک می‌کند تا صحت و اعتبار مطالعه کیفی تحقیق را تعیین کند (ناصری و نوروزی، ۲۰۱۸). ابزار ارزیابی حیاتی بر اساس ده سؤال طراحی شده است که هر سؤال یک معیار محسوب می‌شود و به هر سؤال معیار امتیاز بین صفر تا پنج داده می‌شود (جدول ۴). تمامی منابع استفاده شده در این پژوهش با این معیارها سنجیده شدند و امتیاز عالی و خیلی خوب را کسب نمودند. برای تعیین پایایی از روش توافق بین دو کدگذار استفاده شد. بدین صورت که علاوه بر پژوهشگر که اقدام به کدگذاری اولیه نمود؛ پژوهشگر دیگر همان متن را به صورت جداگانه کدگذاری نمود که ۹۰ درصد کدها به تایید پژوهشگر دوم رسید.

جدول ۴: جدول معیارهای ارزیابی حیاتی

ردیف	معیار	حدود امتیاز
۱	اهداف تحقیق	۵-۰
۲	منطق روش	۵-۰
۳	طراحی تحقیق	۵-۰
۴	روش نمونه‌گیری	۵-۰
۵	جمع‌آوری داده‌ها	۵-۰
۶	تعامل که شامل رابطه بین محقق و شرکت‌کنندگان است	۵-۰
۷	ملاحظات اخلاقی	۵-۰
۸	صحت تجزیه و تحلیل داده‌ها	۵-۰
۹	بیان روشنی از یافته‌ها	۵-۰
۱۰	ارزش تحقیق	۵-۰

یافته‌ها

در این پژوهش، نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی، مورد توجه بود. با استفاده از روش فراترکیب، تعداد ۵ مقوله در مورد نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی استخراج شد که در کل شامل ۱۵ مفهوم و ۳۹۴ کد باز بود. برای توضیح در مورد هر کدام از این کدهای فرعی، تعدادی کد باز در نظر گرفته شده‌اند که در جدول ۵ ارائه شده است.

¹ Critical Appraisal Skills Program(CASP)

جدول ۵: نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی

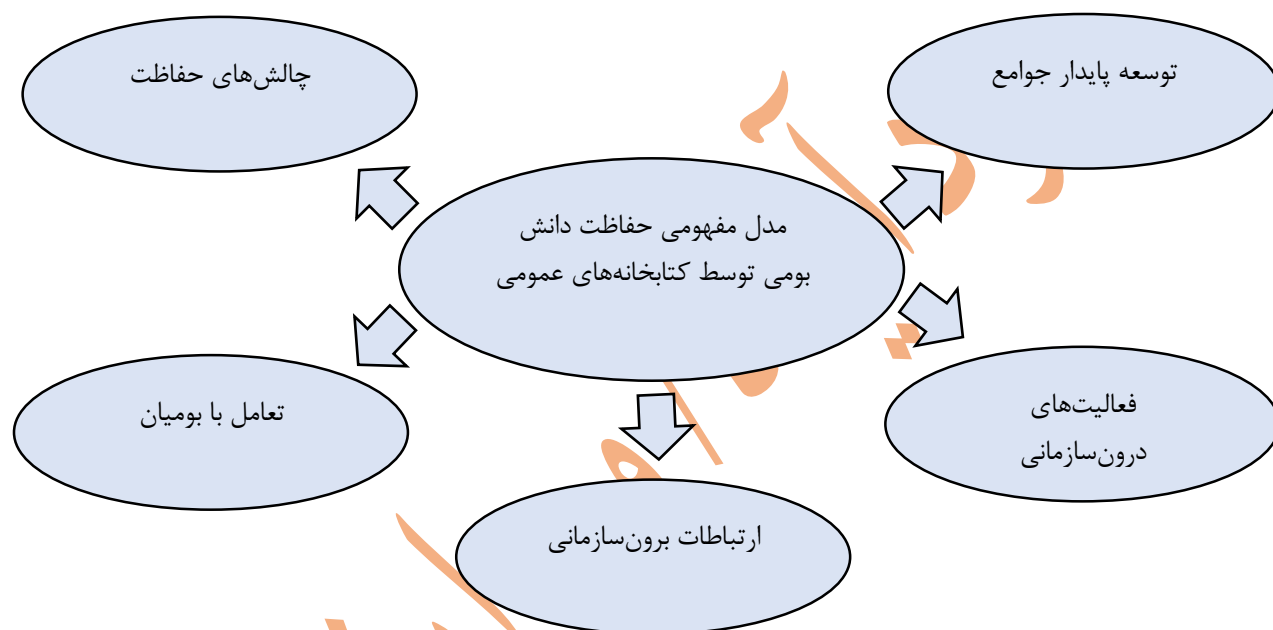
مقوله	مفهوم	کدهای باز
توسعه پایدار جوامع	جوامع بومی	ارتقا سطح شناخت به‌واسطه درک دانش محلی، توسعه احساس تعلق، درک خودشناسی، درک جامعه، درک ارزش میراث بومی و شناخت گذشته؛ حفظ حقوق به‌واسطه حمایت از حقوق جوامع بومی، حفظ زندگی اجتماعی، تضمین دسترسی جوامع بومی و افزودن ارزش به جوامع میزبان؛ بهبود رفاه به معنی توسعه پایدار محلی، بهبود سطح سواد، مدیریت موفق مشکلات معاصر، ارتقا استاندارد زندگی، توسعه کشاورزی، افزایش فرآورده‌های دامی، بهینه‌سازی مصرف آب، رفع نیازهای جوامع محلی، منبع امرارمعاش و کاهش فقر (چیپوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ کارگو، ۲۰۰۵؛ مهلنگو، ۲۰۱۸؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷).
	جوامع غیربومی	مدیریت جوامع به‌منظور برقراری دموکراسی، ایجاد امکان تصمیم‌گیری مستقل، مدیریت جنبه‌های زیست‌محیطی، مدیریت جنبه‌های معنوی و مدیریت جنبه‌های اجتماعی - اقتصادی؛ حفظ جوامع به‌واسطه کمک به حفظ کیفیت زندگی، حفظ استانداردهای اجتماعی، حفظ هویت ملی، بهبود وضعیت اجتماعی - اقتصادی، ارتقا بقا، افتخار جوامع، بقای کشور، بقای جوامع، تقویت جوامع و بهبود جامعه؛ توسعه علمی به مفهوم افزایش استفاده از دانش بومی، افزایش مهارت تحقیق علمی و دروازه محلی دانش؛ توسعه اجتماعی با تقویت مشارکت جامعه؛ توسعه اقتصادی به شیوه افزایش درک ارزش تجاری فرهنگ، سرمایه‌گذاری سیاسی، سرمایه‌گذاری تجاری و اغنا ملل؛ توسعه فرهنگی باتوجه به میراث جامعه و تنوع زبانی فرهنگی؛ توسعه پایدار ملی با عنایت به مرکزیت کانونی، استمرار، سازگاری جامعه؛ توسعه معنوی؛ توسعه پزشکی؛ توسعه استعدادها و توسعه نگرش‌ها (مهلنگو، ۲۰۱۸؛ کارگو، ۲۰۰۵؛ چیپوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ یونس، ۲۰۱۷؛ سارا ^۱ ، ۲۰۱۵).
فعالیت‌های درون‌سازمانی	خدمات	خدمات عمومی از جمله به‌روزرسانی غیررسمی اطلاعات، به‌روزرسانی غیررسمی دانش، ارائه منابع الکترونیکی، ارائه منابع چاپی، شبکه‌سازی منابع، اشتراک منابع، ترویج دانش بومی، ترویج فرهنگ سنتی و ترویج اقتصاددانش. خدمات تخصصی از جمله شناسایی؛ جمع‌آوری؛ فراهم‌آوری به شیوه فراهم‌آوری منابع فرهنگی، بازنگری در فراهم‌آوری منابع بومی، فراهم‌آوری میراث فرهنگی ناملموس و فراهم‌آوری ابزار و تجهیزات؛

^۱ Sarah

مقوله	مفهوم	کدهای باز
سیاست‌ها		سازماندهی؛ طبقه‌بندی؛ یکپارچه‌سازی؛ فهرست‌نویسی؛ مستندسازی منابع در محل کتابخانه‌ها، موزه‌ها، آرشیوها و خانه‌ها و در قالب محمل‌های دیجیتالی همچون لوح‌های فشرده، رایانه، ضبط‌های صوتی و تصویری، رسانه‌های اجتماعی، اینترنت، رسانه‌ها و تلویزیون و محمل‌های چاپی‌ای همچون کتاب؛ ذخیره‌سازی؛ علمی‌سازی به شیوهٔ تعمیم، اعتبارسنجی و انحصار به فردیت؛ اشتراک‌گذاری؛ انتقال دانش از طریق فرهنگ و زبان؛ اشاعه در قالب برگزاری آیین‌های اجتماعی، جشنواره‌های سالانه، سازماندهی سخنرانی‌های بومی، تاریخچه خانوادگی و ارائه‌های شفاهی؛ دسترس‌پذیری؛ حفاظت؛ نگهداری؛ نگهداری پیشگیرانه؛ مرمت؛ مکتوب کردن؛ مدیریت منابع دانش بومی و توسعه سیستم دانش بومی (اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ مه‌لنگو، ۲۰۱۸؛ یونس، ۲۰۱۷؛ سارا، ۲۰۱۵؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸).
	سیاست‌ها	نگهبانی از دانش؛ ارتقا دانش بومی؛ ثبت منابع میراث‌فرهنگی؛ مقابله با چالش‌ها؛ حمایت از توسعه عصر اطلاعات ملی؛ حفظ فرهنگ محلی به صورت چاپی؛ اشاعهٔ بویا؛ حفظ آثار هنری؛ حفظ ارزش‌های فرهنگی؛ توسعه خط‌مشی‌ها؛ حفظ هنجارهای سنتی؛ استفاده از پروتکل‌ها و تهیه خط‌مشی اطلاعاتی ملی (فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ سارا، ۲۰۱۵؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸).
	نیروی انسانی	به کارگیری نیروی مدیریتی مناسب؛ استخدام افراد بومی و آموزش کارکنان محلی (چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸).
تعامل با بومیان	زیرساخت‌ها	تأمین بودجه و ادغام دانش بومی در خدمات کتابخانه‌های عمومی (چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ مه‌لنگو، ۲۰۱۸).
	شناخت دانش بومی	توسعه فعالیت‌های مشارکتی؛ انتقال دانش از نسلی به نسل دیگر؛ فعالیت‌های ترویجی؛ پیوند دادن جوامع؛ مشارکت با جوامع محلی؛ تعامل مؤثر با بومیان؛ فعالیت‌های فرهنگی؛ ترویج مفهوم جامعه دموکراتیک؛ روشنگری؛ حفظ تنوع فرهنگی و آگاهی‌رسانی (مه‌لنگو، ۲۰۱۸؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸).
	حفظ حقوق مالکیت معنوی	تضمین حق شهروندی؛ تعامل متخصصان با بومیان؛ جمع‌آوری اطلاعات توسط محققان؛ همکاری با ذی‌نفعان بومی خارجی؛ جلب اعتماد مردم محلی برای اشتراک‌گذاری؛ ایجاد حقوق مالکیت معنوی؛ اعطای انحصار دانش به گروهی خاص و کمک به ثبت مالکیت (تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ سارا، ۲۰۱۵؛ مه‌لنگو، ۲۰۱۸؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰).
	آموزش	استقرار دانش بومی به عنوان پلی بر شکاف اطلاعاتی؛ آموزش خدمات کاربر؛ اجرای برنامه‌های سوادآموزی؛ توسعه مهارت‌های سوادآموزی؛ آموزش سواد اطلاعاتی؛ برنامه‌های یادگیری مادام‌العمر؛

مقوله	مفهوم	کدهای باز
		آموزش و یادگیری؛ توسعه برنامه درسی و ادغام آموزش‌های مرتبط در برنامه‌های درسی (کارگیو، ۲۰۰۵؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ مهلنگو، ۲۰۱۸؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸).
	خدمات	برگزاری رویدادهایی همچون نمایشگاه‌های مجازی، نمایشگاه‌های دائمی، نمایشگاه‌های عمومی، نمایشگاه‌های فرهنگی، ارائه سخنرانی، سازماندهی برنامه‌های گفتگو، نمایشگاه‌های عکاسی، کارگاه‌های مهارت‌آموزی، مصاحبه با نویسندگان بومی، تشکیل باشگاه‌های کتاب، برگزاری سمینار، روایت‌های بومیان، بازخوانی اسطوره‌ها و میزبانی جلسات قصه‌گویی؛ به کارگیری برنامه توسعه‌یافته برای همه شهروندان؛ توسعه استانداردها برای خدمات بومی؛ دسترسی به اینترنت؛ روایت میراث فرهنگی ناملموس؛ ارائه خدمات اطلاعات اجتماعی؛ ارائه خدمات به گروه‌های خاصی از قبیل گروه‌های زبانی، دختران و زنان؛ ایجاد تفریح و سرگرمی؛ خدمات مرجع و خدمات به مدارس در قالب ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان (سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲).
ارتباطات برون‌سازمانی	ارتباطات سازمانی	سازمان‌های فرهنگی؛ سازمان‌های منتسب به زنان؛ اداره میراث فرهنگی؛ مؤسسات مادر؛ اداره آموزش؛ دانشگاه‌ها؛ صداوسیما؛ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛ مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشاورزی و همکاری بین کتابخانه‌ای (سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹).
	ارتباطات فردی	ارتباط با بزرگان و حاکمان سنتی (چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹).
چالش‌های حفاظت	جامعه بومی	شکاف اطلاعاتی در جامعه به‌واسطه نابودی زبان‌های بومی، شکاف دیجیتال، فقدان سواد دیجیتال در میان بومیان و فرهنگ ضعیف خواندن؛ ویژگی‌های رفتاری همچون گرایش‌های فرهنگی، شیوه‌های اجتماعی شدن، ترس از اشتراک‌گذاری و تابوهای از قبیل توهین به مقدسات و اعتقادات و ترس از دست‌دادن دانش شخصی؛ عوامل فردی از جمله عدم قطعیت درباره مالکیت، مشکلات اجتماعی در جوامع، پیچیدگی فرایند شناسایی مردم بومی، جابه‌جایی‌ها، کم‌رنگ‌شدن ارتباطات فردی، از دست‌دادن حافظه و مرگ دارندگان دانش (ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ مهلنگو، ۲۰۱۸؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ یونس، ۲۰۱۷؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸).
	عوامل اجتماعی	جنگل‌زدایی، تغییر شیوه‌های جنگلداری و کشاورزی، عملی‌نشدن دانش، چالش‌های جاری، سندرم دهکده جهانی، تغییرات سریع، عوامل محیطی و تغییر در زنجیره توزیع اطلاعات به‌واسطه مراکز مخابراتی و کافی‌نت‌ها (تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸؛ یونس، ۲۰۱۷؛ کارگیو، ۲۰۰۵؛ سارا، ۲۰۱۵).
	عوامل سازمانی	عامل منابع با عنایت به عدم کفایت کتاب‌های داستانی بزرگ‌سالان، کمبود بودجه، ناکافی بودن ابزارهای سازماندهی دانش بومی، عدم کفایت فضای فیزیکی، منابع و خدمات ناکافی، عدم ثبت جنبه‌های روش‌شناختی دانش، عدم ثبت جنبه‌های نظری دانش، عدم ثبت دانش و کمبود منابع در زبان‌های بومی؛ عامل سیاست‌ها به معنای عدم حمایت از حقوق مالکیت معنوی، شکست چارچوب‌های قانونی، عدم تطابق

مقوله	مفهوم	کدهای باز
		سیاست‌ها، ارائه خدمات دوگانه و تغییر ساختار سازمانی؛ عامل نیروی انسانی به مفهوم عدم دسترسی به آموزش کتابداری، نقص در سرفصل‌های آموزشی و کمبود نیروی انسانی باتجربه (چیپوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ مهلنگو، ۲۰۱۸؛ یونس، ۲۰۱۷؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ اولایی و همکاران، ۲۰۲۲؛ تورپ و گالاسی، ۲۰۱۸).

شکل ۲: الگوی حفاظت دانش بومی توسط کتابخانه‌های عمومی

بحث

نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی

بر اساس نتایج حاصل از فراترکیب، پنج مقوله توسعه پایدار جوامع، فعالیت‌های درون‌سازمانی، تعامل با بومیان، ارتباطات برون‌سازمانی و چالش‌های حفاظت به عنوان نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی استخراج شد.

توسعه پایدار جوامع

توسعه پایدار جوامع یکی از نقش‌های کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی است که بر اساس کدگذاری انتخابی، از نتایج پژوهش به دست آمد. حفاظت از دانش بومی در کتابخانه‌های عمومی، به منظور احیای فرهنگ‌های درخطر

انقراض استفاده می‌شود و درعین حال باعث بهبود توسعه اقتصادی و پایداری جوامع محلی نیز می‌شود. کتابخانه‌های عمومی به واسطه شیوه‌های گوناگونی می‌توانند منجر به توسعه پایداری در جوامع بومی شوند (چیپوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ کارگبو، ۲۰۰۵؛ مهلنگو، ۲۰۱۸؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷).

باوجود چالش‌های شناسایی شده، حفاظت از دانش بومی برای بقا و مهم‌تر از همه، برای حمایت از حقوق جوامع بومی حیاتی است. در نتیجه این امر توصیه می‌شود تا کتابخانه‌های عمومی ایران نیز با تغییر الگوی خود از نظر نقشی که در جامعه ایفا می‌نمایند، دانش بومی را در خدمات خود ادغام نمایند. از آنجایی که در برخی از جوامع، دانش بومی منبع امرار معاش مردم به حساب می‌آید و در نتیجه اشتراک‌گذاری به تهدیدی برای صاحبان آن تبدیل می‌شود، کتابخانه‌های عمومی باید برنامه‌ریزی لازم را در شناسایی و جمع‌آوری این دانش انجام دهند. به این منظور می‌توانند با به کارگیری کتابداران بومی و یا از طریق جمع‌آوری اطلاعات توسط متخصصان امر، این اعتماد را در بین بومیان ایجاد نمایند. علاوه بر این، کتابخانه‌های عمومی ایران می‌توانند با پرداختن به مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی در زمینه تولید صنایع دستی و تقویت آن، موجب کاهش فقر اجتماعی در جوامع بومی و روستایی شوند. کتابخانه‌های عمومی علاوه بر برقراری توسعه پایداری در جوامع بومی، قادر هستند تا با استفاده از برخی روش‌ها، توسعه پایداری را در جوامع غیر بومی و به صورت ملی نیز برقرار نمایند (مهلنگو، ۲۰۱۸؛ کارگبو، ۲۰۰۵؛ چیپوزر و نگوزی، ۲۰۰۹؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ اولابی و همکاران، ۲۰۲۲؛ یونس، ۲۰۱۷؛ سارا، ۲۰۱۵).

در نتیجه کتابخانه‌های عمومی ایران نیز می‌توانند با مشارکت در جمع‌آوری، سازمان‌دهی، حفظ و انتشار نظام‌های دانش بومی، سازمان مادر خود را متحول سازند و مزایای بسیاری از جمله تقویت مشارکت جامعه و درک دانش محلی آن و ارائه اطلاعات در مورد نظام‌های دانش بومی برای کمک به جوامع محلی برای بهبود وضعیت اجتماعی - اقتصادی را محقق نمایند. این اساس نظام‌های دانش بومی است که در صورت جمع‌آوری، حفظ و در دسترس قرار گرفتن برای تعمق و مطالعه می‌توانند به توسعه پایداری جوامع روستایی نیز کمک کنند.

فعالیت‌های درون‌سازمانی

فعالیت‌های درون‌سازمانی که شامل خدمات، سیاست‌ها، نیروی انسانی و زیرساخت‌ها در کتابخانه‌های عمومی هستند، همواره بخش مهمی از عملکرد کتابخانه‌ها در مسیر حفاظت از دانش بومی به حساب می‌آیند. به این طریق می‌توان ابعاد گوناگون فعالیت‌های درون‌سازمانی را چه از نظر خدماتی که ارائه می‌شود، یا از نظر سیاست‌هایی که بر کتابخانه‌های عمومی حاکم است و همچنین از نظر منابع مادی نیز مورد بررسی قرارداد.

از آنجایی که کتابخانه‌های عمومی برای توسعه محتوای محلی نیاز به ترویج دانش بومی دارند، پس باید تعامل قوی بین کتابخانه‌های عمومی و جوامع میزبان وجود داشته باشد. این امر باعث می‌شود تا جوامع میزبان از خدمات کتابخانه استفاده کنند و درعین حال اطلاعات خود را در مورد نظام دانش بومی، به رایگان در اختیار کتابخانه‌ها قرار دهند. در نتیجه کتابخانه‌های عمومی می‌توانند از مردم بومی منطقه برای جمع‌آوری دانش بومی ضمنی جهت مستندسازی و اشاعه استفاده نمایند.

کتابخانه‌های عمومی، غالباً دارای نقش‌ها و وظایف گوناگونی در قبال حفاظت از دانش، به‌ویژه دانش بومی، هستند. بسیاری از این وظایف را می‌توان در سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و دستورالعمل‌های کاری کتابخانه‌ها مشاهده کرد. در این زمینه کتابخانه‌های عمومی می‌توانند با ایجاد زیرساخت شبکه‌ای مناسب، از توسعه عصر اطلاعات ملی حمایت نمایند. همچنین با ایجاد مرکز مطالعات بومی درون کتابخانه‌ای، بر درک جامعه از فرهنگ و دانش بومی‌شان تأثیر بگذارند و این امر را تسهیل نمایند.

برای شکل‌گیری مطلوب فعالیت‌های درونی یک سازمان اطلاعاتی همچون کتابخانه‌های عمومی که حفاظت از دانش بومی را بر عهده دارند، علاوه بر وجود سیاست‌های مؤثر در این زمینه، نیاز به نیروی انسانی کارآمد نیز برای ارائه خدمات، حائز اهمیت است. پیروی از خط‌مشی‌ها و فرایندها، همواره نیازمند نیروی کار ماهر و کارآمد است. در کتابخانه‌های عمومی و به‌ویژه کتابخانه‌های روستایی که به‌دفعات به تعامل نزدیکشان با جامعه بومی اشاره شد، کتابداران مهم‌ترین بخش سازمان به‌حساب می‌آیند. پس بهترین راه برای داشتن عملکرد مطلوب، استخدام و به‌کارگیری افراد بومی در این سمت‌هاست، زیرا بیشترین شناخت را با بافت هدف دارند و اگر در زمینه حفاظت از دانش بومی نیز، آموزش‌های لازم را کسب نمایند، کارایی بهتری نسبت به یک فرد غیربومی خواهند داشت. از طرف دیگر باتوجه به سرسختی و ترسی که بومیان در اشتراک‌گذاری دانش بومی خود دارند، حضور یک فرد بومی در کتابخانه می‌تواند اعتماد این‌گونه افراد را برای اشتراک‌گذاری دانش بومی‌شان جلب نماید (چیپوزور و نگوزی، ۲۰۰۹؛ ناکاتا و همکاران، ۲۰۰۷؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸). با به‌کارگیری کتابداران بومی می‌توان در خصوص ادغام دانش بومی در خدمات کتابخانه‌های عمومی برنامه‌ریزی نمود و به تحقق حفاظت از دانش بومی جوامع محلی توسط این نهادهای دانشی گام برداشت.

در هر سازمانی، برای ارائه خدمات، ایجاد زیرساخت‌های موردنیاز آن اولویت دارد. تأمین بودجه، یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های موردنیاز هر سازمانی است و اساس کار و بنیان تمامی طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی سازمان‌ها به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی و مراکز اطلاعاتی به‌حساب می‌آید (چیپوزور و نگوزی، ۲۰۰۹). اگر بودجه و امکانات کافی فراهم شود، کتابخانه‌ها در سازمان‌دهی و انتشار اطلاعات می‌توانند سرآمد باشند (اوجی و اووویگبه، ۲۰۱۹)، از طرف دیگر فقدان بودجه کافی در کتابخانه‌ها می‌تواند سبب اختلال در خدمت‌رسانی و به‌ویژه موجب ایجاد چالش در امر حفاظت از دانش بومی شود (نگوزی آناسی و همکاران، ۲۰۱۳)؛ بنابراین تأمین بودجه مسئله مهمی در حفاظت از دانش بومی تلقی می‌شود (مهلنگو، ۲۰۱۸).

به‌طور کلی مهم‌ترین امر در این زمینه که کتابخانه‌های عمومی باید به آن توجه داشته باشند این است که خدمات کتابخانه‌ای در عصر حاضر با سال‌های گذشته بسیار متفاوت شده است. در نتیجه باید راهی برای ایجاد درآمد درون‌سازمانی برای بقای خود برنامه‌ریزی نمایند. البته نباید در این مورد به‌خصوص، وظیفه‌ای که بر عهده دولت‌ها نیز هست را نادیده گرفت.

تعامل با بومیان

بومیان هر منطقه گنجینه ارزشمندی از دانش بومی همان منطقه تلقی می‌شوند؛ بنابراین تعامل با بومیان از جمله مهم‌ترین راهکارهای حفاظت از دانش بومی به‌حساب می‌آید که از طریق شناخت دانش بومی، حفظ حقوق مالکیت معنوی،

آموزش و خدمات امکان‌پذیر است. شناخت درست و دقیق مفهوم دانش بومی در جوامع، به‌خصوص در میان بومیان، نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت کتابخانه‌های عمومی است. چه‌بسا بسیاری بومیانی که دانش ارزشمندی در سینه خود دارند؛ اما از اهمیت آن غافل‌اند و هیچ‌گاه در پی اشتراک‌گذاری آن به دلیل عدم آگاهی نبوده‌اند. همین امر در بسیاری از موارد به دلیل فراموشی و یا مرگ می‌تواند سبب از دست‌رفتن بخشی از این دانش ارزشمند شود. بر مبنای یافته‌های پژوهش‌ها (به‌طور مثال اوجی و اووجویگبه، ۲۰۱۹؛ وانگا و همکاران، ۲۰۱۵؛ ایساح و همکاران، ۲۰۱۲) کتابخانه‌های عمومی ایران می‌توانند با تدوین دستورالعمل مدون در زمینه حفاظت از حقوق مالکیت معنوی، باعث آگاهی و ایجاد انگیزه در بومیان برای اشتراک‌گذاری دانش بومی آنان شوند.

از آنجایی که در برخی جوامع بسیاری از منابع میراث فرهنگی ثبت مالکیت نشده‌اند، کتابخانه‌های عمومی می‌توانند با آموزش و اشاعه در این زمینه به مسئولین ذی‌ربط و صاحبان چنین میراثی، به صاحبان آن کمک نمایند و در مقابل اعتماد آنان را به دست آورند. همچنین آن‌ها می‌توانند در جلب اعتماد مردم از همکاری با ذی‌نفعان خارجی بهره‌مند شوند. به این صورت که با سازمان‌های بومی محلی و گروه‌های اجتماعی تعامل برقرار نمایند، بومیان محلی را به کتابخانه دعوت کنند تا در مورد اصل و اساس فرهنگ خود صحبت کنند و گروه‌های مشورتی کوچکی با همکاری شورای محلی تشکیل دهند. آموزش، یکی دیگر از شیوه‌های حفاظت از دانش بومی در تعامل با بومیان محسوب می‌شود. به همان اندازه که کتابخانه‌های عمومی برای حفاظت از دانش بومی نیازمند نیروی کار ماهر و آموزش‌دیده هستند، به بومیانی که در این زمینه آموزش‌دیده باشند و اهمیت حفظ این دانش ارزشمند را درک کرده باشند، نیز نیاز دارند.

به نظر می‌رسد رایزنی مسئولین نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی که در گرایش مطالعات کتابخانه‌های عمومی دانشجوی می‌پذیرند، برای گنجاندن مباحث مربوط به دانش بومی در سرفصل دروس این گرایش باشد؛ زیرا این کار نه تنها در حفظ دانش بومی می‌تواند به کتابخانه‌های عمومی کمک نماید، بلکه موجب تربیت نیروی کار متخصص برای مقابله با مسائل دانش بومی نیز می‌شود و کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که آنچه در کلاس درس آموخته می‌شود تفاوت چندانی با تجربه عملی ندارد. علاوه بر خدمات عمومی و تخصصی که کتابخانه‌های عمومی به‌منظور حفاظت از دانش بومی ارائه می‌نمایند، بخش دیگری از خدمات این کتابخانه‌ها در تعامل با جامعه بومی شکل می‌گیرد تا هم باعث آشنایی این افراد با فضای کتابخانه‌های عمومی و مفهوم دانش بومی شود و هم سبب ایجاد علاقه در بین افراد شده و جذب مخاطب نماید.

ارتباطات برون‌سازمانی

هر سازمانی برای رشد و ارتقا فعالیت‌های خود علاوه بر تعاملات درونی به ارتباطات برون‌سازمانی نیز، نیاز دارد. این ارتباطات بسته به اینکه آن سازمان در چه حیطه‌ای فعالیت می‌کند و یا به دنبال تحقق چه اهدافی است می‌تواند بسیار متفاوت باشد. این ارتباطات با گروه‌های مختلف در زمینه‌های متنوع و به دلایل مختلفی می‌تواند شکل بگیرد. کتابخانه‌های عمومی

می‌توانند برای توسعه حفاظت با سازمان‌هایی همچون سازمان‌های فرهنگی، سازمان‌های منتسب به زنان، اداره میراث فرهنگی، مؤسسات مادر، اداره آموزش، دانشگاه‌ها، صداوسیما، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشاورزی ارتباط برقرار نمایند و حتی از همکاری‌های بین کتابخانه‌ای نیز بهره ببرند (سیفی و سلطان‌آبادی، ۲۰۲۰؛ فروتنی و همکاران، ۲۰۱۸؛ چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹). هر یک از این سازمان‌های مذکور می‌توانند در امر شناسایی، جمع‌آوری، اشاعه، آموزش، حفاظت و غیره، در مورد دانش بومی به کتابخانه‌های عمومی کمک نمایند. آنچه مهم است این است که این نهادها و سازمان‌ها مانند یک تیم، هر کدام وظیفه دارند که دانش بومی را مستند، حفظ و منتشر کنند.

از طرف دیگر، از آنجایی که همواره چالش‌هایی برای کتابداران و کتابخانه‌های عمومی در امور منتسب به حفاظت از دانش بومی وجود دارد، ایجاد و طراحی پروتکل‌های ملی یا استفاده و بومی‌سازی پروتکل‌های بین‌المللی و همکاری‌های بین کتابخانه‌ای در این زمینه بهره‌مند شوند.

ارتباطات فردی، جنبه دیگری از ارتباطات برون‌سازمانی است که کتابخانه‌های عمومی می‌توانند در امر حفاظت از دانش بومی از آن بهره‌مند شوند. ارتباط با بزرگان و حاکمان سنتی یکی از مهم‌ترین شیوه‌های ارتباطات به حساب می‌آید (چیبوزر و نگوزی، ۲۰۰۹). زیرا این افراد به دلیل جایگاه اجتماعی‌ای که در میان اقوام خود دارند، منبع معتبرتری از دانش بومی نواحی به حساب می‌آیند و در برخی موارد سرمنشأ بخشی از دانش بومی هر منطقه تلقی می‌شوند.

چالش‌های حفاظت

حفاظت از دانش بومی نیز همچون سایر فعالیت‌های سازمانی، چالش‌های گوناگونی را در ارتباط با جامعه بومی، عوامل اجتماعی و عوامل سازمانی دارند. اغلب چالش‌ها به واسطه بی‌سوادی و یا کم‌سوادی حاکم بر جامعه بومی به وجود آمده است. به‌ویژه ترس‌ها و تابوهای خرافی که در میان این جوامع وجود دارد که همگی از سر ناآگاهی است و مانع از همکاری آنان با فرایند حفاظت از دانش بومی شده است. این عوامل سبب می‌شوند تا دارندگان این دانش در گذر زمان بر اثر فراموشی یا مرگ، بخش‌هایی از این دانش را با خود به زیر خاک ببرند و آیندگان را از دسترسی به آن محروم نمایند.

با اینکه امروزه در ایران سطح بی‌سوادی و کم‌سوادی به‌ویژه در جوامع شهری و روستاهای نزدیک به شهر، به شدت کاهش یافته است؛ اما باز هم در بسیاری از موارد، افراد تحصیل کرده نیز نسبت به مفاهیمی همچون دانش بومی اطلاعات کم و یا درک درستی از ارزش و موارد استفاده از آن ندارند. به همین جهت پیگیری امر ادغام مباحث مرتبط با دانش بومی در برنامه‌های درسی مدارس بسیار حائز اهمیت بوده و بایستی توسط کتابداران دغدغه‌مند در امر حفاظت از دانش بومی دنبال شود. علاوه بر این، کتابخانه‌های عمومی روستایی نیز می‌توانند نقش به سزایی در آگاهی‌بخشی، سوادآموزی و یادگیری مادام‌العمر ایفا نمایند. بدین طریق، می‌توان اعتماد بزرگان و سالخوردگانی که در نواحی روستایی و عشایری زندگی می‌کنند را جلب نمود و به دانشی که در سینه دارند دست یافت.

تغییراتی که به سبب رشد جامعه اطلاعاتی و پیشرفت دانش مدرن در جامعه به وجود آمده است در ابعاد گوناگون و از جنبه‌های مختلف، اجتماعات انسانی را تحت تأثیر خود قرار داده است. این تغییرات گاه مثبت و گاهی منفی بوده و به صورت چالشی بر سر راه حفاظت از دانش سنتی و بومی جوامع درآمده است. این چالش‌ها به مرور زمان توانسته‌اند شکل ارائه خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌ای را تغییر دهند. به عنوان مثال می‌توان به استفاده از شیوه‌های ذخیره و مستندسازی دیجیتال، استفاده از اینترنت به عنوان بستری برای اشاعه و دسترسی و مواردی از این قبیل اشاره کرد که در پی تغییر اشکال ارتباطی و مورد علاقه جوامع برای دسترسی به اطلاعات به وجود آمده است (کاناجیا سوکولا، ۲۰۰۵؛ سن، ۲۰۰۵). در چنین وضعیتی، کتابخانه‌های عمومی بایستی برنامه‌های خود را بر اساس فناوری‌های جدید برنامه‌ریزی نمایند و از ابزارها و بسترهای ارتباطی متنوعی استفاده نمایند که برای عموم افراد جامعه در دسترس باشد و به این واسطه، شیوه‌های سنتی و کارآمد جنگل‌داری، کشاورزی، آبیاری و موارد این‌چنینی را اشاعه دهند. علاوه بر این، کتابخانه‌های عمومی باید بتوانند زیرساخت‌ها و امکانات و منابع خود را با تحول عصر اطلاعات و جهانی‌شدن ارتباطات، تطبیق دهند.

علاوه بر عوامل اجتماعی، عوامل سازمانی مختلفی برای حفاظت از دانش بومی توسط کتابخانه‌های عمومی وجود دارد. راهکار مقابله با بخش اعظمی از این چالش‌ها که در کتابخانه‌های عمومی ایران نیز به چشم می‌خورد و غالباً جنبه مالی دارد می‌تواند ارائه خدماتی باشد که بتواند صرفه اقتصادی فعالیت‌های کتابخانه‌ای را اثبات نماید. در این صورت، کتابخانه‌های عمومی هم می‌توانند بودجه بیشتری از سازمان مادر خود دریافت نمایند و هم علاوه بر آن از حمایت‌های دولتی، غیردولتی و خصوصی بهره‌مند شوند (اوجی و اوو جویگبه، ۲۰۱۹). از طرف دیگر، توجه ویژه به امر سیاست‌گذاری در کتابخانه‌های عمومی کشور، حول محور حفاظت از دانش بومی و تطبیق فعالیت‌ها با سیاست‌های مذکور به نحوی که از هر لحاظ بتواند اعتماد جامعه بومی و جامعه مخاطب را جلب نماید، می‌تواند بخش مهم دیگری از چالش‌های مربوطه را حل و فصل نماید (نگوزی آناسی و همکاران، ۲۰۱۳). علاوه بر این‌ها، پرداختن به مسئله آموزش نیروی کتابدار ماهر باید همواره در دستور کار آموزش عالی کشور قرار بگیرد و در این زمینه به استفاده از کتابداران باسابقه و باتجربه اهتمام ورزیده شود (نگولوبه، ۲۰۱۷؛ مهلنگو، ۲۰۱۸).

نتیجه‌گیری

به طور کلی می‌توان گفت نقش منحصربه‌فرد کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی غیرقابل انکار است. کتابداران و کتابخانه‌های عمومی به لحاظ فعالیت‌ها، رسالت حرفه‌ای و وظایفی که نسبت به جامعه دارند می‌توانند نقش مهم و تأثیرگذاری در حفاظت از دانش بومی داشته باشند. ایفای نقش کتابداران و کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی می‌تواند زمینه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق بومی را فراهم سازد؛ بنابراین ارائه الگویی برای کتابخانه‌های عمومی ایران جهت حفاظت از دانش بومی متنوع مناطق مختلف ایران نه تنها به ایفای نقش پررنگ کتابداران و کتابخانه‌های عمومی به عنوان مراکز پایگاه اجتماعی و فرهنگی در جامعه کمک می‌کند، بلکه دانش یکپارچه‌ای در باره ملزومات و چالش‌های حفاظت دانش بومی در به فعلیت رساندن این نقش‌ها نیز عرضه می‌کند. شناخت این موانع و ملزومات به کتابداران، مدیران کتابخانه‌های عمومی و

سازمان‌های مرتبط کمک می‌کند تا در برنامه راهبردی و برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت خود این مسائل را در نظر گرفته و در راستای عملی‌شدن حفاظت از دانش بومی، برنامه‌های عملیاتی طرح‌ریزی نمایند. نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند مورد استفاده جوامع بومی و تصمیم‌گیران حوزه مدیریت دانش بومی قرار گیرد. به‌طور کلی نتایج این پژوهش می‌تواند رویکرد حفاظت در بین بومیان جامعه و تصمیم‌گیران حوزه دانش بومی را تقویت نماید.

دانش احصا شده در پژوهش حاضر دید کامل و جامع را در مورد نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی در اختیار حرفه‌مندان علم اطلاعات، مدیران کتابخانه‌های عمومی، تصمیم‌گیران و ذی‌نفعان حوزه مدیریت دانش بومی و کتابخانه‌های عمومی قرار می‌دهد. این دانش سبب می‌شود تا دانشجویان و حرفه‌مندان علم اطلاعات و دانش‌شناسی با شیوه‌های مختلف حفاظت از دانش بومی آشنا شده، به ارزش آن‌ها پی برده و با توجه به شرایط محیطی و اقتصادی خود در جهت حفاظت و اشاعه دانش بومی هر منطقه استفاده نمایند.

بر اساس نتایج پژوهش، موارد ذیل در راستای بهبود نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی پیشنهاد می‌گردد:

- کتابخانه‌های عمومی در حوزه حفاظت از دانش بومی، از کتابداران متخصص و ترجیحاً بومی به‌ویژه در امر مستندسازی استفاده نمایند.
- گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسبت به بازنگری گرایش کارشناسی ارشد مطالعات کتابخانه‌های عمومی در راستای ارائه دروس مرتبط با مدیریت و حفاظت از دانش بومی اهتمام ورزند.
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، به‌عنوان سازمان مادر، در برنامه‌ریزی راهبردی و برنامه‌های کوتاه‌مدت توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های حفاظت از دانش بومی در کتابخانه‌ها، به‌ویژه کتابخانه‌های روستایی داشته باشد و از تجهیز کتابخانه‌ها با منابع مالی و انسانی مؤثر و کارآمد غافل نشود.
- کتابخانه‌های عمومی با سایر سازمان‌های دولتی و خصوصی به‌ویژه اداره کل میراث فرهنگی مراکز استان‌ها که در زمینه حفاظت از دانش بومی فعالیت دارند، ارتباط بیشتری برقرار نمایند.
- کتابداران کتابخانه‌های عمومی نسبت به تعامل با بومیان در جهت جمع‌آوری و مستندسازی دانش بومی برنامه‌ریزی و تلاش نمایند.

منابع

ازکیا، مصطفی، و یوسفی، جلال (۱۳۸۳). دانش بومی استفاده از بلوط در شهرستان ممسنی. *نامه انسان‌شناسی*، ۳ (۶)، ۱۵-۳۷.
 اسکندری دامنه، حامد، برجی، مسلم، و قربانی، مهدی (۱۳۹۷). ابتکارات محلی و دانش بومی در مدیریت اجتماع‌محور منابع آب (منطقه مورد مطالعه: روستایی روزکین، بخش ساردوئیه، شهرستان جیرفت). *نشریه علمی - پژوهشی مرتع و آبخیزداری*، ۷۱ (۲)، ۳۲۱-۳۴۰. <https://doi.org/10.22059/jrwm.2018.133034.918>

- دهواری، بهزاد، ریاحی نیا، نصرت، و محمودی توپکانلو، نصرت (۱۳۹۸). شناسایی مؤلفه‌های دانش بومی و ارائه الگوی مدیریت دانش طب بومی در منطقه مکران. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۶ (۱)، ۸۹-۱۰۲.
- سلطان‌آبادی، مرزیه (۱۳۹۶). قابلیت‌های حفاظت و اشاعه منابع میراث فرهنگی ناملموس توسط کتابخانه‌های عمومی ایران و ارائه راهکارهای پیشنهادی (پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده). دانشگاه بیرجند.
- فروتنی، سولماز (۱۳۹۳). نقش کتابخانه‌های روستایی در مستندسازی، حفظ و اشاعه دانش بومی روستاییان خراسان جنوبی و ارائه پروتکل پیشنهادی (پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده). دانشگاه بیرجند.
- قاسمی‌پور، مریم (۱۴۰۰). شناسایی نقش کتابداران و کتابخانه‌ها در مدیریت دانش بومی با استفاده از روش فراترکیب (پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده). دانشگاه بیرجند.

References

- Byrne, A. (2005). Indigenous Knowledge and Libraries: An Afterword. *Australian Academic & Research Libraries*, 36 (2), 201-205. <https://doi.org/10.1080/00048623.2005.10721260>
- Catalano, A. (2013). Patterns of Graduate Student' Information Seeking Behavior: A Meta-synthesis of the Literature. *Journal of Documentation*, 69 (2), 243-274. <https://doi.org/10.1108/00220411311300066>
- Chibuzor, L. D., & Ngozi, E. O. (2009). The Role of Public Libraries in the Preservation of Cultural Heritage in Nigeria: Challenges and Strategies. *Journal of Applied Information Science and Technology*, 3, 46-50.
- Dehvare, B., Riyahinia, N., & Mahmodi Topkanloo, H. (2019). Identification of indigenous knowledge items and presenting the knowledge management model of indigenous medicine in Makran district. *Human Information Interaction*, 6 (1), 89-102. [In Persian].
- Duke, T. S., & Ward, J. D. (2009). Preparing Information Literate Teachers: A Metasynthesis. *Library & Information Science Research*, 31 (4), 247-256. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.04.003>
- Eskandari, H., Borji, M., & Ghorbani, M. (2018). Local initiatives and indigenous knowledge in community-based water resources management (Case study: Roozkin Village – Sarduyeh- Jiroft District). *Journal of Range and Management Watershed*. 71(2), 321-340. doi: 10.22059/jrwm.2018.133034.918. [In Persian]
- Ezekia, M., & Yousefi, J. (2004). Indigenous knowledge of using oak in Mamsani County. *Anthropology Letters*, 3(6), 15-37. [In Persian]
- Forutnani, S. (2014). The Role of Rural Libraries in Documenting, Preserving and Disseminating Indigenous Knowledge of South Khorasan Rural Residents and Presenting the Proposed Protocol (unpublished master's thesis). Birjand University. [In Persian]
- Forutnani, S., Nowkarizi, M., Kiani, M. R., & Mokhtari Aski, H. R. (2018). The Role of Rural Libraries in Preserving the Indigenous Knowledge of Rural Residents: The Case of South Khorasan Province. *World Journal of Science, Technology and Sustainable Development*, 15 (3), 245-256. <https://doi.org/10.1108/WJSTSD-12-2017-0044>.
- Ghasemipour, M. (2021). Identification of the role of librarians and libraries in indigenous knowledge management using the Meta-Synthesis method (unpublished master's thesis). Birjand University. [In Persian]
- Isah, A., Bashorun, M. T., & Omopupa, K. T. (2012). Libraries and Preservation of Indigenous Knowledge in Developing Countries: The Nigeria Experience. In A. Tella & A. Issa (Eds.), *Library and*

- Information Science in Developing Countries: Contemporary Issues* (pp. 96-106). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-61350-335-5.ch008>
- Jauhiainen, J. S., & Hooli, L. (2017). Indigenous Knowledge and Developing Countries' Innovation Systems: The Case of Namibia. *International Journal of Innovation Studies*, 1 (1), 89-106. <https://doi.org/10.3724/SP.J.1440.101007>
- Joranson, K. (2008). Indigenous Knowledge and the Knowledge Commons. *The International Information & Library Review*, 40 (1), 64-72. <https://doi.org/10.1080/10572317.2008.10762763>
- Kargbo, A. J. (2005). Managing Indigenous Knowledge: What Role for Public Librarians in Sierra Leone?. *The International Information & Library Review*, 37 (3), 199-207. <https://doi.org/10.1080/10572317.2005.10762681>
- Lilley, S., & Paringatai, T. P. (2014). Kia Whai Taki: Implementing Indigenous Knowledge in the Aotearoa New Zealand Library and Information Management Curriculum. *Australian Academic & Research Libraries*, 45 (2), 139-146. <https://doi.org/10.1080/00048623.2014.908498>
- Lwoga, E. T. (2011). Knowledge Management Approaches in Managing Agricultural Indigenous and Exogenous Knowledge in Tanzania. *Journal of Documentation*, 67 (3), 407-430. <https://doi.org/10.1108/00220411111124523>
- Maina, C. K. (2012). Traditional Knowledge Management and Preservation: Intersections with Library and Information Science. *The International Information & Library Review*, 44 (1), 13-27. <https://doi.org/10.1080/10572317.2012.10762911>
- Mhlongo, M. A. (2018). *Integration Of Indigenous Knowledge Into The Services Of Public Libraries In South Africa* [Doctoral dissertation, University of South Africa]. UnisaIR. <https://uir.unisa.ac.za/handle/10500/23849>
- Mhlongo, M. A., & Ngulube, P. (2018). Public Libraries as Conduits for Indigenous Knowledge in South Africa. *Library Philosophy and Practice*, 1.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & The PRISMA Group (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *Annals of Internal Medicine*, 151 (4), 264-269. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-151-4-200908180-00135>
- Nakata, N. M., Nakata, V. S., Anderson, J., Hunter, J., Hart, V., Smallacombe, S., McGill, J., Lloyd, B., Richmond, C., & Maynard, G. (2007). Libraries and Knowledge Centres: Implementing Public Library Services in Remote Indigenous Communities in the Northern Territory of Australia. *Australian Academic & Research Libraries*, 38 (3), 216-231. <https://doi.org/10.1080/00048623.2007.10721297>
- Nakata, M., Hamacher, D., Warren, J., Byrne, A., Pagnucco, M., Harley, R., Venugopal, S., Thorpe, K., Neville, R., & Bolt, R. (2014). Using Modern Technologies to Capture and Share Indigenous Astronomical Knowledge. *Australian Academic & Research Libraries*, 45 (2), 101-110. <https://doi.org/10.1080/00048623.2014.917786>
- Naseri, Z., & Noruzi, A. (2018). Content Marketing Process Model: A Meta - Synthesis of the Literature. *Webology*, 15 (1), 8-18.
- Ngozi Anasi, S., Ibegwam, A., & Olubukunmi Oyediran-Tidings, S. (2013). Preservation and Dissemination of Women's Cultural Heritage in Nigerian University Libraries. *Library Review*, 62(8-9), 472-491. <https://doi.org/10.1108/LR-11-2012-0126>
- Ngulube, P. (2017). Embedding Indigenous Knowledge in Library and Information Science Education in Anglophone Eastern and Southern Africa. In P. Ngulube (Ed.) , *Handbook of Research on Social, Cultural, and Educational Considerations of Indigenous Knowledge in Developing Countries* (pp. 92-115). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-0838-0.ch006>
- Ojei, L. N., & Owojuyigbe, A. A. (2019). Libraries as Driving Access to Indigenous Knowledge (IK). *Research Journal of Library and Information Science*, 3 (2), 1-7.

- Okorafor, C. N. (2010). Challenges Confronting Libraries in Documentation and Communication of Indigenous Knowledge in Nigeria. *The International Information & Library Review*, 42 (1), 8-13. <https://doi.org/10.1080/10572317.2010.10762837>
- Owolabi, K. A., Ovwasa, D. E., Ajayi, T. B., & Odewale, M. O. (2022). Preservation and Use of Indigenous Knowledge Practices in Public Libraries in Nigeria. *Public Library Quarterly*, 41(5), 485-502. <https://doi.org/10.1080/01616846.2021.1938897>
- Pilot, J. (2005). Developing Indigenous Knowledge Centres. *Australian Academic & Research Libraries*, 36 (2), 37-43. <https://doi.org/10.1080/00048623.2005.10721247>
- Rao, S. S. (2006). Indigenous Knowledge Organization: An Indian Scenario. *International Journal of Information Management*, 26 (3), 224-233. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2006.02.003>
- Raseroka, K. (2008). Information Transformation Africa: Indigenous Knowledge – Securing Space in the Knowledge Society. *The International Information & Library Review*, 40 (4), 243-250. <https://doi.org/10.1080/10572317.2008.10762789>
- Sandelowski, M. & Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. Springer Publishing Company.
- Sarah, E. A. (2015). The Role of Libraries in the Preservation of Indigenous Knowledge in Primary Healthcare in Nigeria. *International Journal of Digital Library Services*, 5 (2), 43-54.
- Seifi, L., & Soltanabadi, M. (2020). Iranian Public Libraries' Capacities in Preserving and Disseminating Intangible Cultural Heritage. *IFLA Journal*, 46 (4), 359-368. <https://doi.org/10.1177/0340035219886608>
- Sen, B. (2005). Indigenous Knowledge for Development: Bringing Research and Practice Together. *The International Information & Library Review*, 37 (4), 375-382. <https://doi.org/10.1080/10572317.2005.10762695>
- Soltanabadi, M. (2017). Capacities of preservation and disseminating intangible cultural heritage resources by Iran's public libraries: Strategies and solutions (unpublished master's thesis). Birjand University [In Persian]
- Tella, R. D. (2007). Towards Promotion and Dissemination of Indigenous Knowledge: A Case of NIRD. *The International Information & Library Review*, 39 (3-4), 185-193. <https://doi.org/10.1080/10572317.2007.10762748>
- Thorpe, K., & Galassi, M. (2018). Diversity, inclusion & respect: Embedding Indigenous priorities in public library services. *Public Library Quarterly*, 37 (2), 180-194. <https://doi.org/10.1080/01616846.2018.1460568>
- Ngozi Anasi, S., Ibegwam, A., & Olubukunmi Oyediran-Tidings, S. (2013). Preservation and Dissemination of Women's Cultural Heritage in Nigerian University Libraries. *Library Review*, 62(8-9), 472-491. <https://doi.org/10.1108/LR-11-2012-0126>
- Younes, F. (2017). *Preservation of Indigenous Knowledge by Public Libraries in Westcliff, Chatsworth, Durban* [Master's thesis, University of the Western Cape]. UWC Online - University of the Western Cape. <https://etd.uwc.ac.za/xmlui/handle/11394/5839?show=full>